

tudi priporoča, da se voli jeden del poslancev po deželni zborih.

Vseh poslancev bi se po tem načrtu volilo 380, in sicer 272 bi se jih volilo direktno in 108 bi pa jih volili deželni zbori. Volilno pravico za državni zbor bi imel vsak, ki je spolnil štiriindvajseto leto in se ni odtegnil vojaški dolžnosti, ter zna toliko pisati, da more sam sicer ne v kaki baš predpisani obliki pismeno zahtevati volilno pravico. Voljen pa sme biti, kdor sme voliti in je že spolnil 24. leto. Že ta določila imajo v sebi neko dvomljivo določbo, namreč tisto, ki govori o znanji pisave.

Omika je bolj razširjena v mestih nego po deželi in zatorej bi v mestih gotovo vsakdo volil, na deželi bi pa zaradi pomanjkljivega znanja v pisanji, marsikdo ne volil. To bi pa bilo v korist liberalcem, ker je okrog mest bolj razširjen liberalizem. Po temu bi še toliko ne ugovarjali, kajti število šol se vedno množi in kmalu bodo tudi po kmetih tisti redki, ki bi pisati ne znali; nevarnejše je pa to, da se da posneti, da bode vsak moral svojo volilno pravico še le zahtevati. Kdor pozna ravnodušnost posebno kmetskega prebivalstva, bode vedel, da se marsikdo ne bode v to odločil in bode zatorej izgubil volilno pravico. Ljudje ne hodijo radi okrog uradov. V mestih pa ljudje niso tako boječi, imajo bližje do uradov in tudi razni agitatorji jih bodo lažje zdrezali, in je zatorej verjetno, da se vsi oglase. Zatorej bode iz te določbe žel liberalizem dobiček. Da je res prebivalstvo za take stvari malomarno, nam kaže pogled v sosedno Italijo, kjer bode na tisoče in tisoče volilcev zgubilo volilno pravico, ker ne mara dokazovati znanja pisanja. Tistim konservativcem, ki ne marajo, da bi hlapci volili, bode morda baš ta določba ugajala.

Nevarnejši nego vse to, se pa nam zdi določba, da 108 poslancev volijo deželni zbori. Naši deželni zbori nikakor ne izražajo mnenja prebivalstva, temveč so večinoma vsled umetno sestavljenih volilnih redov pravo zavetje nemškega in italijanskega liberalizma. Poleg tega se pa hoče dovoliti deželnim zborom, da bodo še sami odločili, naj li volijo poslance po kurijah, ali skupno. Za kateri način bi se liberalci odločili, ni dvojbe. Tržaški, isterski, koroški in štajarski deželni zbor ne bi volili nobenega Slovenca. Ravno tako je pričakovati, da deželni zbori moravski, šleški in bukovinski volijo samo nemške liberalce, na Češkem bi bilo vse odvisno od veleposestnikov, ki tudi se bolj nagibljejo na nemško stran, na Gorenjem Avstrijskem je večina odvisna od tolmačenja volilnega reda za veleposestvo, na Solnograškem imajo pa mogočno besedo Lienbacherjevci, ki bi gledali, da se v državni zbor odpošljejo možje, ki bi varovali nemško prvenstvo.

Če nepristranski ogledamo tak volilni red, moramo reči, da bi se s poslanci, ki bi jih odposlali deželni zbori, le za dolgo let utrdila prednost nemštva v Avstriji. Ž njim bi se torej za mnogo let utrdila stara krivica. Za to bodo pa morali slovenski poslanci biti previdni, ako pride tak volilni red v pretres, da ne pomagajo krivici do zmage.

Če se pa že hoče deželnim zborom dati kako pravico, naj se pa določi, da imajo neko število poslancev voliti v gospodsko zbornico, ki bi se s tem le poživila. Sedaj gospodska zbornica le životari in je prenovljenja še bolj potrebna nego zbornica poslancev. Sedanja sestava gospodske zbornice ni več času primerna, kajti veleposestvo je v državnem oziru zgubilo mnogo svojega pomena. Plemenitaši niso več to, kar so bili in se po svojem mišljenju ne morejo več dosti ločiti od židovskih kapitalistov. Smisel za državno blaginjo je tudi v plemenitaških krogih močno izpodrinil egoizem in zato njih prednosti niso več tako opravičene in je torej tudi v tem oziru potrebna kaka reforma.

Politični pregled.

Državni zbor je prenehal posvetovanje o kazenskem zakonu in dovolil vojaške novince. Mladočehi so pri dovolitvi vojaških novincev se pritoževali, da se pri vojakihi preveč pomemčuje. Poleg teh umestnih pritožeb so jih pa navedli celo vrsto, ki niso v nobeni zvezi z vojaškimi novinci. Vašatyja tudi to boli, da se vojaškim godbam ne pusti igrati ruske himne in pa marseljeze. — Mladočehi so predlagali, da naj poslanec, ki je mej svojim poslanstvom imenovan za administrativnega uradnika, zgubi svoj mandat. Povod za to je jim dalo imenovanje dveh poslancev za dvorna svetnika, kar je po njih misli v zvezi s celjskim vprašanjem. Zahtevana nujnost za ta predlog se je odklonila, predlog se je pa izročil odseku za volilno reformo. — Zbor je začel posvetovanja o novem civilnopravnem redu. Izmej slovenskih poslancev je o tem vprašanju govoril g. dr. Ferjančič. Državni zbor bode zboroval do 12. decembra. Dne 17. decembra se pa baje snidejo deželni zbori. — Spinčič, Coronini in tovariši so interpelovali vlado, če misli narediti konec sedanjim neznosnim razmeram na Primorskem. Vspeha seveda ta interpelacija ne bode imela, ker se vlada boji Nemcev in Lahov.

Celje in Piran. — Župan piranski je v posebnem pismu celjskemu županu pozval nemške Celjane, da se skupno bore proti slovanskim zahtevam. V Celji je bilo seveda zaradi tega veliko veselje, kajti vsaka pomoč je dobra proti slovenski gimnaziji, proti kateri se celo po gorenještajarskih mestih v občinskih zastopih sklepajo resolucije.

Nemški državni jezik. — Piranski Italijani baje mislijo prositi vlado, da se napravi napis pri sodišči v nemškem državnem jeziku, da se le odpravi dvojezični napis. Italijani so torej pripravljeni iz sovraštva do Slovanov priznati nemščino za državni jezik na Primorskem. Kdo ve, če se ne bodo še kdaj zaradi tega kesali, ker Nemci bodo znali to priznanje že zase izkoristiti.

Hohenwartov klub in Istra. — Razširila se je bila govorica, da je na zahtevanje g. Povšeta bil peljal grof Hohenwart slovenske poslance, kateri so v koaliciji, k grofu Schönbornu in da je ta obljubil, da se njegov ukaz v Istri polagoma izvede. To je vzbudilo nevoljo v liberalnih krogih, katere je pa potolažil „Vaterland“, češ, da to ni res. Ker je pa mogoče, da se konservativni koaliranci boje, da se ne zamerijo liberalcem, in zatorej taje, mi ne vemo, pri čem je ta stvar. Sploh je istersko vprašanje jako nejasno. Vlada neče v nobeni stvari dati jasnega odgovora, ker se boji za koalicijo.

Mladočehi in Rusija. — Mladočeški klub je poslal deputacijo k ruskemu veleposlanstvu, da izreče sožalje zaradi smrti ruskega carja. V imenu deputacije je govoril dr. Engel v gladki ruščini. Veleposlanik se je zahvalil deputaciji, potem pa izrazil veselje, da Mladočehi tako gladko ruski go-

vore. Engel je na to odgovoril, da bi se v Avstriji morala ruščina v večji meri gojiti zaradi trgovine z Rusijo. Govori se, da Mladočehi pošljejo tudi zastopnike v Peterburg k pogrebu. Poljaki pa z veliko nevoljo opažajo to mladočeško lažkanje Rusiji. Njih listi jako ostro pišejo proti Mladočehom.

Madjari in Rusija. — Tudi ogerski državni zbor je izrekel sožalje povodom smrti ruskega carja. Samo skrajna levica ni mogla tudi pri tej priliki zatajiti svojega sovraštva do Rusije in so glasovali proti dotičnemu predlogu.

Ogersko. — Ogerski trgovski minister je predložil zbornici poslancev predlogo o osnovi in podpori posebne ogerske parobrodne družbe in pa o grajenji morskih ladij. Obe ti predlogi naperjeni ste proti cislitvanski trgovini. Pred vsem hočejo Madjari dobiti v roko vso trgovino z orijentom. Vse nji delovanje meri na to, da se vedno bolj emancipujejo od naše državne polovice, prav v duhu Košutovem. Polagoma naj se potrgajo vse vezi, ki jih še vežejo z drugo državno polovico.

Nemčija in Vatikan. — Novi nemški državni kancelar bivši cesarski namestnik v Alzaciji knez Hohenlohe je brat kardinala Hohenlohe-ja. Papež je kardinala vsprejel v avdijenci, se dolgo pogovarjal z njim in mu čestital, da je imenovan brat nemškim državnim kancelarjem. Iz tega fakta izcimujejo mnogi politično veljavo. Kardinal Hohenlohe zadnji čas ni bil papežu priljubljena oseba in če je zdaj tega tako prijazno v avdijenci sprejel, je znak, da mu je posebno po volji imenovanje kneza Hohenlohe-ja nemškim državnim kancelarjem. To imenovanje je papežu še posebno po volji, ker je novi kancelar katoličan po veri, kar pomeni v protestantski Nemčiji veliko.

Rusija. — Umrlega carja Aleksandra III. lepe lastnosti opisujejo vsi listi. Posebno poudarja se carjeva miroljubivost in vsa Evropa sprevidi, da je evropski mir, ki se je zadnji čas to-li zagotovil, je delo in zasluga carjeva. Vedel pa je car ohraniti mir s svojo taktnostjo, ni se vmešaval v notranje zadeve kake druge države, bil je zmirom mož beseda in ni se dal po intrigantih speljati v navskrižje z drugimi vevlastmi. Pred vsem je bil pa narodnogospodarski razvoj Rusije carju na srcu in vedoč, da je le v miru blagostanje, je istega varoval in istega ohranjeval. V umrlem carju imajo izgled vsi evropski vladarji, kako ohraniti mir, in če se bodo ravnali po njem, osrečeval bo narode še nadalje preljubi in potrebni mir. Aleksander III. je bil tudi jako skrben in priden vladar. Vsa količkaj važna posla državniška je sam reševal. Za svoj narod je imel pravo srce. Kako skrben in priden je bil, potrjuje tudi to, da je še na smrtni postelji reševal državne posle. Car je bil pa poleg tega jako dober in ljubeznjiv oče in soprog. Po opravi preživeti v svojem družbinskem krogu par ur, to je bila njegova največja zabava. Umrli car more biti v izgled vsem soprogom in očetom. Ljubil je svojo soprogo čez vse in skrb za vzgojo otrok bila mu je velika. Jako hvalijo tudi carjevo pobožnost, katero je pokazal posebno na smrtni postelji prejema dvakrat sv. zakramente. Ni čuda, da je smrt to-li krepostnega carja vzbudila po vsem širnem svetu največje sočutje. — Pogreb carjev vršil se bode dne 20. novembra t. l. v Peterburgu, kamor so iz Livadije po velikih ceremonijah prepeljali njegovo truplo. Dva dni je bilo truplo razpostavljeno tudi v Moskvi. Pogreb bo velikansk. Vse vevlasti pošljejo k pogrebu svoje zastopnike. Našega cesarja bo zastopal nadvojvoda Karol Ludovik, nemškega cesarja brat njegov princ Henrik, laškega kralja prestolonaslednik, Francija pošlje večje odposlanstvo, grški in srbski kralj se vdeležita osobno pogreba, istotako knez črnogorski, Anglijo bo zastopal prestolonaslednik i. t. d. — Največje sočutje o smrti carjevi izraža Francija, ki je spoštovala v Aleksandru III. svojega prijatelja in zaveznika. Carju Nikolaju došlo je dosedaj iz Francoske 27.777 sožalnih brzojavk. — Car Ni-

kolaj je zaukazal, da naj se po celi Rusiji pobira za spomenik carju Aleksandru III., ki naj bi se postavil v Moskvi. — Zdravniki so se izrekli, da je bil car že tri leta bolan in sicer na ledicah. Govorica, da je bil car zastrupljen, je izmišljena. Zdravniki posebno poudarjajo carjevo junaštvo ob smrti. Zadnje ure svojega življenja je še reševal državne posle in zdravnik profesor Leyden pravi naravnost, da je car umrl kot junak. — Carjeva nevesta Alica prestopila je v pravoslavje. Poroka bo takoj po pogrebnih slavnostih. Minister vnanjih stvari poudarja v posebni okrožnici, da hoče car Nikolaj II. v vsem posnemati svojega očeta, posebno pa v mirovnem oziru in ostati hoče z vsemi vevlastmi v najboljših prijateljskih razmerah.

Obrtnija.

Kdo naj ima pravico jemati mero?

IV.

Dasi se krojaštva tiče v prvi vrsti prepir o tem, kdo ima pravico jemati mero, in se je le za krojaštvo izdala znana razsodba upravnega sodišča, vendar je tudi pri družih oblačilnih obrtih trgovina z narejenimi izdelki odtujila izdelovalca in trošilca (nosilca). Posebno so tako imenovani trgovci z mešanim blagom prizadeli skoro vsem rokodelskim mojstrom smrtni udarec, ker prodajajo pod naslovom mešanega blaga najrazličnejše predmete, katere so o svojem času samo rokodelci izdelovali in prodajali. Tako mnogo rokodelstvo že kar izumira, kakor klobučarji, krznarji, rokovičarji itd. Da se to pri krojačih in čevljarjih ni zgodilo v taki meri, pripisovati je le okoliščini, da je za izdelavo kacega predmeta neobhodno potrebno, mero vzeti po pravilih rokodelske umetnosti, in ta jedina okoliščina je bila jamstvo samostojnega obstanka teh dveh obrtov.

Da je bilo potrebno naročila izvrševati po točni meri, to je bila jedina ovira, da velika vršba ni popolnoma podjarmila teh dveh obrtov. Baš po jemanji mere sta se nevarljivo ločila rokodelski mojster in prodajalec in to razliko je razumevalo občinstvo brez vsacega pojasnila s kakim zakonom.

Dobro je vedelo, da je za narejeno obleko treba iti k prodajalcu obleke, za obleko, ki se pa ima narediti po meri, pa k krojaču, in resnici na ljubo moramo konstatovati, da celo občinstvo, za katero to vprašanje nima važnosti, ni moglo razumeti, kako da se neizkušenemu človeku more dovoliti najvažnejša rokodelska manipulacija, jemanje mere.

Seveda, krojači so obračali, in drugi so pa obrnili! Mojsterstvo, ki se je pri našem obrtu pridobilo še le z znanjem racionalnega jemanja mere, se bode moralo izbrisati iz mej obrtnih umetnostij, da špekulativna velika vršba pridobi svobodno polje za svoj razvoj. Ne preostaje še nič družega, da se še šivanje prizna za delo trgovčeve, ker je šivanje baš tako potrebno za prodajo suknje, kakor jemanje mere.